

Elżbieta Gajewska-Gadzina
prof. dr hab. UMFC w Warszawie

Warszawa 28.10.2020

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

pani mgr Marii Peradzyńskiej - Filip
z tytułu „**Johann Wilhelm Gabrielski, dziewiętnastowieczny wirtuoz, kompozytor
oraz pedagog pochodzenia polskiego.**

**Czy jego twórczość i dokonania wartę są odkrycia na nowo?
Studium oparte na wybranych utworach solowych i kameralnych”**

Zlecniodawca recenzji:

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina, zlecenie podjęte na podstawie *Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki* (Dz. U. z 2017 roku, poz. 1789) oraz *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku* (Dz. U. 2018 roku poz. 261) w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora oraz art. 179 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. 30 sierpnia 2018 roku poz. 1669).

Do nadesłanego mi przez Przewodniczącą Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC – prof. dr hab. Pawła Łukaszewskiego pisma sygnowanego datą 17 czerwca 2020 roku, informującego o powierzeniu mi funkcji recenzenta pracy doktorskiej pani mgr **Marii Peradzyńskiej – Filip** pt. „**Johann Wilhelm Gabrielski, dziewiętnastowieczny wirtuoz, kompozytor oraz pedagog pochodzenia polskiego. Czy jego twórczość i dokonania wartę są odkrycia na nowo? Studium oparte na wybranych utworach solowych i kameralnych”** została dołączona następująca dokumentacja:

- praca doktorska,
- dokumentacja do wszczęcia przewodu doktorskiego,
- dzieło artystyczne zarejestrowane na 2 płytach CD,

zgodna z wymaganiami *Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki* oraz *Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 października 2015 roku w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora.*

Podstawowe dane o Kandydatce:

Maria Peradzyńska-Filip urodziła się [REDAKOWANE]. Edukację muzyczną rozpoczęła w PPSM nr 3 im. Grażyny Bacewicz w Warszawie, którą ukończyła w klasie fletu mgr Katarzyny Dudek-Kostrzewy oraz wiolonczeli w klasie mgr Michała Nyżnyka. Naukę gry na flecie kontynuowała w Liceum Muzycznym im. Karola Szymanowskiego w Warszawie pod

kierunkiem mgr Grzegorza Cimoszko, mgr Justyny Niegierysz oraz prof. Antoniego Wierzińskiego, a następnie w Akademii Muzycznej im. Fr. Chopina w Warszawie, którą ukończyła w 2001 roku otrzymując dyplom magistra sztuki w klasie fletu prof. Elżbiety Dastych-Szwarc.

Swoje umiejętności instrumentalne perfekcjonowała podczas kursów prowadzonych w AMFC przez najwybitniejszych wirtuozów fletu jak: Jean-Pierre Rampal, James Galway, Julius Baker i Bernard Goldberg oraz w Stanach Zjednoczonych i Szwajcarii;

- dwukrotnie uczestniczyła w kursach letniej akademii *Tanglewood Institute* organizowanej przez Uniwersytet w Bostonie (BUTI) pracując pod kierunkiem pierwszej flecistki *Boston Symphony Orchestra* Doriot Anthony Dwyer (1994 i 1995). Występowała też w prestiżowych salach koncertowych jak Ozawa Hall, Lenox, czy Massachusetts. W tych samych latach dwukrotnie otrzymała również stypendium amerykańskiej fundacji „*Apple Hill Chamber Players*” umożliwiających jej doskonalenie się jako kameralistki oraz solistki.

- w 1996 roku rozwijała swój warsztat fletowy pod kierunkiem Marinny Piccini w Zurichu jako stypendystka szwajcarskiej organizacji „*Stiftung Fur Internationale Meisterkurse Fur Musik Zurich*”.

Maria Peradzyńska-Filip już w czasie studiów (1996-2001) przejawiała dużą aktywność, występując solo, w zespołach kameralnych i w orkiestrze symfonicznej AMFC w Warszawie (m.in. w Filharmonii Narodowej, Studiu Koncertowym Polskiego Radia im. W. Lutosławskiego) oraz reprezentując uczelnię na wielu festiwalach w kraju i za granicą.

Od czasu ukończenia studiów Jej działalność nadal obejmuje grę solową, kameralną, orkiestrową oraz pedagogikę.

W roku 1999 rozpoczęła współpracę z triem fortepianowym „MaDrygał” (M. Peradzyńska-Filip – flet, M. Nyżnyk – wiolonczela, E. Drygieniec-Wiszniewska – fortepian).

W latach 2005-2013 pracowała w charakterze pierwszej flecistki w orkiestrze Mazowieckiego Teatru Muzycznego Operetka im. Jana Kiepury w Warszawie, z którą występowała w prestiżowych salach koncertowych w Polsce i za granicą. Jednym z ciekawszych wydarzeń było uczestnictwo w prawykonaniu współczesnej operetki Dariusza Przybylskiego „Dwie Myszy i Kot” w Bad Ischl w Austrii, w której wykonywała solową partię fletu i piccolo.

W 2014 roku rozpoczęła współpracę z Toruńską Orkiestrą Symfoniczną w charakterze pierwszej flecistki. Obecnie współpracuje także z Polską Orkiestrą Radiową, Kameralną Orkiestrą „Romantica” i „Operą Light” w Warszawie uczestnicząc w prawykonaniach utworów, nagraniach oraz koncertach m.in. w Studiu Koncertowym im. W. Lutosławskiego w Warszawie, Filharmonii Krakowskiej, Filharmonii Bałtyckiej, czy Tetrze Muzycznym w Poznaniu.

W 2004 roku podjęła pracę pedagogiczną w ZPSM nr 4 im. K. Szymanowskiego w Warszawie, którą kontynuuje do dzisiaj i która ujawniła Jej niezaprzeczalny talent pedagogiczny udokumentowany wybitnymi osiągnięciami wychowanków.

Uczniowie Kandydatki są laureatami ponad dwustu prestiżowych nagród na konkursach krajowych i międzynarodowych, na których rywalizowali ze studentami i zawodowymi muzykami będąc uczniami szkoły muzycznej II stopnia (między innymi: „*Adams Flute Competition*”, „*Theobald Boehm International Flute Competition*”, „*Praska Wiosna*”, „*Gazzelloni Flute Competition*”, „*Guangzhou Flute Competition*”, „*Jeunesse International Flute Competition*”, „*International Flute Competition*” w Sofii. **W czerwcu 2017 roku Jej uczennica osiągnęła wielki sukces zdobywając III miejsce na „*Kobe International Flute Competition*” w**

Japonii oraz została uhonorowana nagrodą „Koryfeusz Muzyki Polskiej” w kategorii debiut roku.

Maria Peradzyńska-Filip prowadzi klasę fletu w ramach kursów mistrzowskich w Nowym Sączu, Krzyżowej, Wolsztynie, Szczecinie oraz Wilanowie. Za swoją działalność pedagogiczną oraz jako instrumentalistka otrzymała następujące nagrody:

- Brązowy Medal „Gloria Artis – Zasłużony Kulturze Polskiej” nr leg. 2773 (2017)
- Nagroda II stopnia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2015)
- I Nagroda na „III International Master Competition for Music Teachers” w Warszawie (2015)
- Finalistka międzynarodowego konkursu “ Tunbridge Wells International Young Artist Concert Competition” w Wielkiej Brytanii (2000)
- Nagroda I stopnia Dyrektora Centrum Edukacji Artystycznej (2013)
- Nagroda II stopnia Dyrektora Centrum Edukacji Artystycznej (2010)
- Nagroda „Dyplom Uznania American Protege dla nauczyciela” w Nowym Yorku (2012)
- Teacher Award „International Competition for Students” – Holandia (2015)
- “Grand Prix” dla nauczyciela na „X Spotkaniach Muzycznych Instrumentów Dętych” w Warszawie (2014)
- Nagrody Dyrektora Szkoły ZPSM nr 4 im. K. Szymanowskiego w Warszawie (2006, 2009, 2018)
- Inne liczne „Dyplomy Uznania” (w załącznikach dokumentacji)
- Nagroda Laureata „Pilskich Spotkań Instrumentów Dętych Drewnianych” (1993,1994)
- Wyróżnienie na „Konkursie Interpretacji Muzyki Polskiej i Francuskiej” w Dusznikach-Zdroju (1993)

Od 2017 roku związana jest pracą w PSM im. O. Kolberga w Warszawie w charakterze nauczyciela fletu

Od 2018 roku jest związana pracą w ZPSM nr 1 im. J. Elsnera w Warszawie w charakterze nauczyciela fletu

Od 2018 roku Kandydatka zatrudniona jest w UMFC w Warszawie w charakterze asystenta.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

CZĘŚĆ OPISOWA

Praca doktorska pani mgr Marii Peradzyńskiej-Filip pt. **„Johann Wilhelm Gabrielski, dziewiętnastowieczny wirtuoz, kompozytor oraz pedagog pochodzenia polskiego. Czy jego twórczość i dokonania warte są odkrycia na nowo?”** przygotowana pod opieką dr hab. Urszuli Janik-Lipińskiej składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym (dwie płyty CD) oraz jego opisu w formie książkowej, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem.

Dysertacja jest wynikiem pracy badawczej Doktorantki poszukującej korzeni polskiej szkoły gry fletowej w dziewiętnastowiecznej historii naszego kraju i Europy. Zasadniczym motywem

Jej działania jest chęć wypełnienia luki w polskich materiałach naukowych, które w zakresie historii muzyki instrumentalnej dotyczącej przede wszystkim wykonawstwa i twórczości na instrumenty dęte, a w tym flet, są niewystarczające. Dostępna obecnie polska literatura fletowa minionego stulecia obejmuje nie więcej jak dziesięć utworów kameralnych (m. in. F. Lessla, F. I. Dobrzyńskiego, czy wątpliwej autentyczności F. Chopina). Nieco więcej odnaleźć można informacji o działających w tych czasach flecistach, na przykład Michale Jackowskim (1795-1848), czy Henryku Klingu (1842-1918) – twórcy opery, szkoły na flet oraz pedagoga Warszawskiego Konserwatorium. Nie mamy odpowiedzi na pytanie, czy ślady życia i twórczości artystów tamtych czasów zniszczyły traumatyczne wydarzenia historyczne XIX i pierwszej połowy XX wieku, czy choćby niewielka ich część się zachowała. Stanowi to otwartą drogę do działania dla współczesnych flecistów i muzykologów. **W tym kontekście praca badawcza Marii Peradzyńskiej-Filip spełnia znaczącą rolę poznawczą.**

Celem dysertacji jest przedstawienie postaci wybitnego wirtuoza fletu polskiego pochodzenia, reprezentanta berlińskiej szkoły gry fletowej oraz jego wkładu w dziewiętnastowieczną kulturę muzyczną Europy. Przedmiotem badań Doktorantki jest również jego bogata twórczość kompozytorska pod kątem jej wartości artystycznych i dydaktycznych, a następnie wskazanie powiązań polskiej szkoły gry fletowej z postacią słynnego wirtuoza.

Część opisowa pracy doktorskiej składa się ze Wstępu, czterech Rozdziałów, Podsumowania, Spisu Ilustracji, Spisu Przykładów Muzycznych, Bibliografii oraz Streszczenia w języku angielskim.

Rozdział I – Biografia Johanna Wilhelma Gabrielskiego (1791-1846) – wpisana w świetnie nakreślone tło historyczne romantyzmu europejskiego przedstawia charakter działalności artysty i jego twórczości, podległe ówczesnym trendom kulturowym. Barwny opis epoki wielkich wirtuozów – twórców szkół instrumentalnych zdradzających sekrety osiągnięcia mistrzostwa w grze, ewolucja budowy instrumentów w służbie poszerzenia możliwości wyrazowych instrumentów, nowe formy muzykowania stymulujące powstawanie nowych form literatury – to obraz epoki, w której Gabrielski odegrał ważną rolę.

Rozdział II – Johann Wilhelm Gabrielski kompozytor – twórca ponad stu opusów, których listę Doktorantka wymienia w całości (źródło: katalog Toma Moore'a – „*Some rare works for unaccompanied flute by W. Gabrielski*” – www.academia.edu.com) obrazując charakter twórczości wirtuoza przeznaczonej w większości na flet solo, flet z fortepianem, flety łączone w duety, tria i kwartety oraz koncerty fletowe. Podkreśla także obecność w dziełach kompozytora wielu Polonezów pojawiających się w wymienionych formach utworów, będących prawdopodobnie przejawem świadomości jego polskiego pochodzenia.

Rozdział III – Analiza wybranych utworów solowych i kameralnych pod kątem walorów muzycznych, wartości dydaktycznej oraz jako przykład wirtuozerii fletowej. Rozdział ten zawiera również opis cennych wskazówek wykonawczych muzyki pierwszej połowy XIX wieku, według podręczników najwybitniejszych ówczesnych wirtuozów i dydaktyków fletu (m. in.: Furstenau'a, Wunderlicha, Gabrielskiego), które zostały przetłumaczone przez Autorkę, opracowane i szczegółowo omówione w oparciu o liczne przykłady w celu przybliżenia współczesnemu wykonawcy sposobów interpretowania utworów tego okresu.

Rozdział IV – Johann Wilhelm Gabrielski – pedagog i przedstawiciel berlińskiej szkoły fletowej. Rozdział zawiera szczegółową prezentację szkoły gry fletowej edytowanej przez J. W. Gabrielskiego wydaną w roku 1820, odnaną w ostatnich latach w *National Library*

of Australia, w zestawieniu z innymi znaczącymi szkołami XIX wieku (B. T. Berbiguier, J. L. Tulou, L. Drouet, A. B. Furstenau). Prezentacją tą jest jego autorskie opracowanie podręcznika, który stał się oficjalną metodą Paryskiego Konserwatorium – „Methode de Flute” Hugota – Wunderlicha zawierający również ćwiczenia napisane przez Gabrielskiego.

Uwieńczeniem pracy doktorskiej jest lista najwybitniejszych uczniów i spadkobierców spuścizny J. W. Gabrielskiego sięgającej polskiej szkoły gry fletowej XX i XXI wieku i jej wybitnych przedstawicieli wykształconych w uczelni poznańskiej (Augustyn Boczek, Feliks Tomaszewski, Waclaw Chudziak, Włodzimierz Tomaszczuk oraz Elżbieta Dastych-Szwarc – wieloletni profesor UMFC w Warszawie).

Odpowiedź na pytanie postawione przez Doktorantkę w tytule dysertacji - czy twórczość i dokonania J. W. Gabrielskiego warte są odkrycia na nowo? - uważam za twierdzącą i pełną przekonania.

Ożywienie barwnej i popularnej w czasach romantyzmu, ale w dużej mierze zapomnianej obecnie, postaci wybitnego wirtuoza, kompozytora i dydaktyka – J. W. Gabrielskiego podobnie jak jego twórczość kompozytorska **posiadają dla nas znaczącą wartość poznawczą.**

Przedstawienie zaś przez Autorkę jego dzieła dydaktycznego w zestawieniu z dziełami innych wybitnych dziewiętnastowiecznych wirtuozów fletu stanowią dla współczesnych flecistów niezastąpione źródło wiedzy o estetyce i praktyce wykonawczej dzieł romantycznych, zwłaszcza, że wiedza o interpretacji dzieł barokowych współcześnie przewyższa znajomość prawideł dotyczących muzyki romantycznej. **W tym względzie dysertacja Marii Peradzyńskiej-Filip posiada dużą wartość dydaktyczną.**

Niniejsza rozprawa powstała w oparciu o blisko pięćdziesiąt pozycji bibliografii w przeważającej części obcojęzycznej – tłumaczonej przez Autorkę. **Część opisowa pracy doktorskiej została opracowana w sposób profesjonalny zarówno pod względem merytorycznym jak i redakcyjnym.**

DZIEŁO ARTYSTYCZNE

Dzieło artystyczne Marii Peradzyńskiej-Filip zarejestrowane na dwóch płytach CD obejmuje następujące utwory Johanna Wilhelma Gabrielskiego:

CD nr 1:

Adagio D-dur na flet solo op. 65 nr 1

Wykonanie: Maria Peradzyńska-Filip

Fantazja D-dur na flet solo op. 64

Wykonanie: Maria Peradzyńska-Filip

Wariacje na temat z opery „Otello” G. Rossiniego op.70

Wykonanie: Maria Peradzyńska-Filip

„Trois Duos Concertants” na dwa flety op. 85

Wykonanie: Maria Peradzyńska-Filip, Marcin Adamski

CD nr 2:

Trio fletowe A-dur op. 10 nr 1

Wykonanie: Maria Peradzyńska-Filip, Marcin Adamski, Maja Helbert

Kwartet fletowy e-moll op. 95 nr 2

Wykonanie: Maria Peradzyńska-Filip, Marcin Adamski, Maja Helbert, Monika Nowacka-Sekuła

Nagranie zarejestrowane w Sali Koncertowej Zespołu Państwowych Szkół Muzycznych nr 4 im. K. Szymanowskiego w Warszawie w dniach: 6,7,8,9 lipca 2020 roku.

Reżyser nagrania: Piotr Grinholc

Materiały nutowe wykorzystane do prezentacji Dzieła Artystycznego pochodzą z następujących źródeł: zbiór „*Die Soloflote*” **Band 3**. Wydawnictwo **Peters 1995** (*Adagio D-dur* oraz *Fantazja D-dur*), **prywatna kolekcja prof. Toma Moore’a** (*Wariacje na temat z opery „Otello”*), **Falls House Press. Historical Facsimile Series** („Trois Duos Concertants” op. 85), Wydawnictwo **Zimmermann. Frankfurt 2002** (*Trio A-dur*), Wydawnictwo **Syrinx. Detmold 1993 redakcja – Richard Muller Dombois** (*Kwartet fletowy e-moll*).

Utwory fletowe przedstawione w nagraniach Doktorantki są przejawem „Złotego Wieku” dziewiętnastowiecznej muzyki instrumentalnej, a w tym fletowej – muzyki pisanej przez wirtuozów na użytek koncertowania, wykorzystującej maksymalnie walory i możliwości instrumentu.

Muzyka Gabrielskiego wpisuje się w tę epokę wielkimi wartościami artystycznymi, atrakcyjnością dla odbiorców a także przydatnością dla dydaktyki. Klarowna w formie, podporządkowująca środki techniczne artystycznemu wyrazowi, interesująca, głęboka i szlachetna w treści oraz pozbawiona naiwnego sentymentalizmu, niekiedy obecnego w romantycznych utworach instrumentalnych tego okresu.

Przed przystąpieniem do wysłuchania utworów nagranych w celach prezentacji wykorzystującej jedynie flet solo oraz łączony w duetach, trio i kwartecie fletowym, można by przypuszczać, że skromna obsada instrumentalna oraz jednolity charakter utworów nie zdołają zainteresować dostatecznie słuchacza. Tymczasem muzyczna treść oraz wyrazista i ekspresyjna gra Solistki i towarzyszących Jej fletistów skupiają uwagę od pierwszej chwili aż do końca wykonania.

Utwory, poza rozpoczynającym prezentację *Adagio*, są rozbudowane do dwóch lub trzech części zróżnicowanych tempem i charakterem. Bogaty, harmonicznie urozmaicony materiał tematyczny – jak piękne kantyleny, figuracyjne elementy wirtuozowskie, czy liczne kadencje – dają wykonawcy możliwość zaprezentowania zarówno głębokiej wrażliwości muzycznej jak i umiejętności technicznych wykonawcy.

Kreacja wykonawcza pani Marii Peradzyńskiej-Filip wychodzi tej muzyce naprzeciw ubierając ją w piękne brzmienie fletu, logiczne i wyraziste frazowanie, efektowną realizację fragmentów technicznych oraz świetne uchwycenie wdzięku, elegancji i lekkości stylu.

Znakomite prowadzenie narracji muzycznej osiąga Ona dzięki perfekcyjnej artykulacji, umiejętności użycia *rubato*, ale przede wszystkim dzięki nasyceniu emocją.

Pierwsze trzy utwory (płyta CD 1) przeznaczone są na flet solo. Prezentację rozpoczyna *Adagio D-dur* – krótka forma o klasycznej budowie, charakterem przypominająca wokalną arię urozmaiconą krótką popisową kadencją. Kolejne dwa utwory – *Fantazja D-dur* oraz *Wariacje na temat z Opery „Otello” G. Rossiniego* – są rozbudowane i obydwie wykorzystują formę wariacyjną, którą kompozytor wykorzystuje do ukazania walorów instrumentalnych fletu oraz możliwości ekspresyjnych i technicznych solisty.

We wszystkich trzech utworach Doktorantka wykorzystuje swoją głęboką i wyrafinowaną muzyczną wrażliwość oraz sprawność techniczną.

Kolejne z nagranych utworów przeznaczone są na dwa, trzy i cztery flety. Wszystkie, z wyjątkiem dwuczęściowego *Trio A-dur op. 85*, mają cykliczną formę trzyczęściową. Muzyka ta świadczy o talencie kompozytorskim J. W. Gabrielskiego i atrakcyjności jego dzieła, które współwykonawcy Doktorantki realizują po mistrzowsku. Flety we wszystkich konfiguracjach, w duetach, trio, czy kwartecie uzyskują jednolite, spójne i pełne blasku brzmienie, perfekcyjną intonację i muzyczny wyraz. **Nagrania, z wielką satysfakcją, uważam za przejaw perfekcji warsztatu instrumentalnego i artystycznej dojrzałości wykonawców.**

Znaczącą zasługą Doktorantki jest przywrócenie do życia *Wariacji na temat z Opery „Otello” G. Rossiniego op. 70*, które odtworzone z historycznych materiałów z prywatnej kolekcji prof. Toma Moore’a zostały wykonane i nagrane w Polsce i prawdopodobnie na świecie po raz pierwszy w czasach nowożytnych.

Kształt dzieła artystycznego pani Marii Peradzyńskiej-Filip będący przykładem profesjonalnej i wysoce artystycznej interpretacji wybranych do dysertacji dzieł fletowej muzyki solowej i kameralnej **spełnia ważną rolę dydaktyczną i popularyzatorską.**

Konkluzja

Praca doktorska pani mgr Marii Peradzyńskiej-Filip posiada znaczącą wartość edukacyjną przejawiającą się w dwóch aspektach – artystycznym i teoretycznym.

Teoretyczny wykład uwieńczony dźwiękowym przykładem artystycznej i wzorcowej realizacji dzieł muzycznych tworzy całościowy kształt dydaktycznej intencji Doktorantki i jest znaczącym wkładem w rozwój dyscypliny przez Nią reprezentowanej jak również w rozwój całej dziedziny sztuk muzycznych.

Niniejszym stwierdzam, że pani mgr Maria Peradzyńska-Filip wykazała się pełnią wiedzy teoretycznej, instrumentalnej a także umiejętnościami prowadzenia samodzielnej pracy dydaktycznej.

W ten sposób Doktorantka rozwiązała założone zagadnienie artystyczne i spełniła bez zastrzeżeń wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Pracę doktorską pani mgr Marii Peradzyńskiej-Filip przyjmuję.

prof. dr hab. Elżbieta Gajewska-Gadzina

